

عرفان در مالزی*

شمسوری**

در مالزی چند گروه از صوفیها وجود دارند که آنها را به ترتیب ذکر می‌کنیم.

۱. نقشبندیه الخالدیه

این گروه دارای پیروان بسیاری است. برخی از مراکز و محل تجمع آنها که در مالزی و کشورهای آسیای شرقی وجود دارند به شرح زیر می‌باشد:

۱. مدرسه باب السلام: این مدرسه در منطقه سوماترای اندونزی قرار دارد.
۲. مرکز کمپونگ نقشبندیه: این مرکز در منطقه کجج سالانگور مالزی قرار دارد و دارای دو مدرسه است:
الف) مدرسه برانتنگ
ب) مدرسه الو کلنگ
۳. مدرسه سری کندنگ: این مدرسه در منطقه سونگی بولاه کوالالامپور قرار دارد.
۴. مدرسه کمپونگ جرنلون: این مدرسه در منطقه کوالاکنسر فیرق واقع شده است.
۵. مدرسه کمپونگ چندوان: این مدرسه در منطقه ایفاه فیرق مالزی می‌باشد.

تاریخ تأیید: ۸۵/۰۵/۲۲

* تاریخ دریافت: ۸۵/۰۴/۰۸

** دانش‌آموخته کارشناسی‌ارشد رشته فلسفه و کلام مدرسه عالی امام خمینی (ره)، قم.

۶. مدرسه ایرتاور، فیرق: آنها در این منطقه چند محل تجمع و احیای عقیده دارند که به قرار زیر است:

الف) مدرسه چنکت چرمن، باتوکجه فیرق

ب) مدرسه سبرنگ فیرق

ج) فندک تروسن فاسر تمبوه کلانتن

د) مدرسه لینگینگ

ه) مدرسه سونگی تینگی

۷. مدرسه فاسر قس، کلانتن: در این منطقه نیز دو مدرسه وجود دارد:

الف) مدرسه فولاو لنکوی، کده

ب) مدرسه گواچمپدک، کده

۸. مدرسه کمپونگ تانه مرف، چترا، کده: این مدرسه دارای دو جایگاه در این منطقه می باشد:

الف) مدرسه کمپونگ گورون

ب) مدرسه فندک اوفه، بالیک فولاو

۹. مدرسه دانگ راؤف: این مدرسه نیز دارای دو جایگاه می باشد:

الف) مدرسه فکن فهنگ

ب) مدرسه منتکی فهنگ

۱۰. مدرسه کوالاکوبو، سلانگور

۱۱. مدرسه کمپونگ سونگی کایو آری دمنسرا، کوالامپور

۱۲. مدرسه سونگی چنچن، سلانگور

۱۳. مرکز تامن گرنوود، گو بیق، سلانگور

۱۴. مدرسه کمپونگ دالام، ترنگاف

۱۵. مدرسه دونگون، ترنگاف

۱۶. مدرسه جوهور بارو

۲. نقشبندیه کتانی

مرکز این گروه در سه منطقه مالزی قرار دارد:

۱. مرکز جالن آری

۲. مرکز ایفوه فیرک

۳. مرکز کوتا بارو، کلانتن

طرح

۳. قدریه و نقشبندیه

مرکز این گروه در سه منطقه مالزی قرار دارد:

۱. مدرسه سریالایا - باوی بارت، اندونزی
۲. عنابه فدننگ تمبوک، کده مالزی
۳. عنابه سونگی ایکن، ترنگانو
۴. عنابه سمپاما، سابه
۵. عنابه کوچنگ سراوک
۶. عنابه سنگاپور

۴. قدریه

صوفیهایی مسلک قدریه دارای چند گروه هستند:

الف) احمدیه عیدریسیه:

این فرقه دارای هفده مرکز در مالزی و سنگاپور است که آنها را به ترتیب ذکر می‌کنم:

۱. مسجد قاسم، سنگاپور
۲. مسجد حاج صالح، سنگاپور
۳. مسجد کابون لیماو سنگاپور
۴. مسجد فردوس سنگاپور
۵. مرکز کمپونگ تنکو، سلانگور، مالزی
۶. مرکز فندوک راسه، سرمبن مالزی
۷. سوراو رومه راکت فنکالن درین مالزی
۸. مسجد سوراو لاما تلوک کمنگ مالزی
۹. کمپونگ بوکیت تمبوک منگری سمیلن مالزی
۱۰. مسجد سولاک لیماو، مسجد تانه مالزی
۱۱. مدرسه نور الایمن مالزی
۱۲. فندوک کمپونگ فیک، ماچنگ مالزی
۱۳. مرکز فاسر فس مالزی
۱۴. مرکز فندوک تنجونگ مالزی
۱۵. مرکز فنکالن کوبو مالزی
۱۶. مرکز بوکیت ابل مالزی
۱۷. مرکز لندننگ فاکو مالزی

ب) احمدیه دترویه:

در دو جایگاه، در مالزی وجود دارند:

۱. مرکز فندوق سلیم

۲. مرکز سرمین Seremban

ج) احمدیه عدمیه:

۱. مسجد کمپونگ لاود، تمپت

د) احمدیه جعفریه:

۱. مدرسه التوفیقیه الحسینیة - چنکاو

ه) اسماعیلیه:

۱. مرکز جالن بایم، کوتا بارو کلاتن، مالزی

۵. طریقت علویه (طریقت بنی علوی)

این طریقت بیشتر مربوط به سادات مالزی، اندونزی و سنگاپور است. براساس گفتار مؤلف کتاب *الروثاق*، به نام سیدحییب عبدالرحمن بن عبدالله بن احمد بلفقیه باعلوی، منظور از طریقت بنی علوی در واقع یک طریقت صوفی است. اصل این گروه از اتباع القرآن والسنة بودند و عقیده آنان احساس فقر به ذات پروردگار، یعنی صدق فقر است. اینان شهادت می دهند همه نعمتها از موهبات خداوند است.

این طریقت از اتباع منشوش هستند، یعنی روش آنان خاص و با انجام همه اصول برای تسریع و وصول است. بنابراین طریقت بنی علوی نه فقط از اتباع القرآن والسنة هستند، بلکه اعم از آن اند و همه احکام ظاهر یاد می گیرند. این علوم (احکام ظاهر) عمومی است و هدفش جذب عوام الناس به طرف آنهاست.

۶. طریقت مفردیه (طریقت شیخ مامون)

این طریقت یا گروه از صوفیان در اوایل سال ۱۹۵۵م در اندونزی رشد پیدا کرده بود و در سال ۱۹۶۰م وارد مالزی و سنگاپور شد. این گروه از صوفیها در واقع یکی از گمراه ترین گروههای صوفی هستند که توضیح آن را با معرفی مؤسس این طریقت شروع می کنیم.

طرح

سال پنجم - شماره ۱۸ - تابستان ۱۳۸۵

۱۶۶

۱. شخصیت شیخ مأمون

تاریخ زندگی او خیلی روشن نیست تا بتوانیم آن را به شکل دقیق و مفصل بیان کنیم، ولی براساس نقلهای مختلف از سوی مردم و کتابهای معتبر می‌توانیم کم و بیش شخصیت او را بشناسیم.

نام او شیخ مأمون بن یحیی است. او از منطقه تنچونگ فورای سوماترا بارت بود. او در ابتدا مدتی زیادی در مکه ماند و در آنجا خیلی با علما تماس نداشت و شاید هم اصلاً ارتباط نداشت. او بیشتر اوقات را در خانه به همراه یکی از مشایخ خود می‌ماند. او در سال ۱۹۵۵م به سرزمین خود در اندونزی برگشت و بعد از آمدن او به منطقه تنچونگ فوراً، مورد استقبال گرم از طرف مردم آن منطقه قرار گرفت.

۲. تاریخچه طریقت مأمون

او در سال ۱۳۷۵ق مصادف با سال ۱۹۵۵-۵۶م در منطقه‌ای به نام تنچونگ فوراً که منطقه سوماترا بارت محل تولد او قرار دارد، این طریقت را تأسیس کرد و این زمانی بود که او از مکه برگشته بود.

او پیش از تأسیس این طریقت، کلاس تعلیم علوم عربی را به راه انداخت که مورد پسند و علاقه مردم آن منطقه قرار گرفت. استقبال مردم از این کلاس باعث شد که از این مرحله به بعد، طریقت مأمون مشهور شود و این نام از اینجا شروع می‌شود.

این طریقت، به چند علت طریقت مفردیه نیز نامیده می‌شود. کلمه مفردیه مأخوذ از حدیث پیامبر ﷺ است که فرمود: «سبق المفردون». یعنی به تعبیر شیخ مأمون، این حدیث مربوط به کسانی است که ذکر خدا را زیاد می‌خوانند و لذا آنها به دیگران مقدم‌اند.

بنابراین وی اسم مفردیه یا مفردون را برای فرقه خود جعل کرد، با این ادعا که تنها آنان‌اند که ذکر خدا را بیشتر می‌گویند.

ولی عده‌ای در کتاب فیضول قدیر، شرح الجامع الصغیر اصل نام این طریقت را این‌گونه تعریف کردند:

المفردون یعنی آنها که دور از دسترس مردم زندگی می‌کنند. این نام از کلمه «فَرَد» أخذ شده است و معنای آن این است که آنها از مردم عوام منفصل‌اند و دور از آنها زندگی می‌کنند و دائماً در خلوت هستند و

هدف آنها انجام عبادت پروردگار، یعنی تقرب و نیل به درجات غلیبا و
والامقام در نزد خداست.

شیخ مأمون بعد از اینکه متوجه شد مردم از دعوت او استقبال کردند، خانه خود را به
عنوان مرکز تجمع آن گروه و برای گسترش تعلیم و طریقت خود قرار داد و پس از آن
طریقت مأمون رشد پیدا کرد.

۳. روش طریقت مفردیه

سلوک طریقت مفردیه دارای دو قسم است: یکی مربوط به اعمال خاص عبادت است
و دوم مربوط به عقیده و اعتقاد.

الف) عبادت

۱. گفتن کلمه خدا خدا: این ذکر را بعد از نماز و فرائض و بعد از خواندن آیه
«فَاذْكُرُونِي اَذْكُرْكُمْ» می گویند. چند عمل دیگر نیز در کنار آن وجود دارد که
عبارت‌اند از:

الف) خواندن سوره حمد و هدیه کردن آن به پیامبر ﷺ

ب) یک بار خواندن آیه ۱۵۳ از سوره بقره

ج) ذکر خدا خدا - هرچه که می‌تواند بیشتر بخواند -

د) سه بار خواندن آیه ۱۲۸ تا ۱۲۹ سوره بقره

۲. دادن و یا گرفتن اجازه ورود به طریقت: در واقع کسانی که می‌خواهند در این
طریقت عمل کنند یا شرکت نمایند، باید در ابتدا از شیخ مأمون و یا خلفایی که
توسط او تعیین شده است اجازه داشته باشند. باید این مطلب را هم اضافه کرد که
گرفتن مقام خلافت در این طریقت برای همگان میسر نیست، زیرا تعیین این مقام
به قسمت و بخت هر کس بستگی دارد. لذا شیخ هنگامی که می‌خواهد خلیفه خود
را تعیین کند، در ابتدا عده‌ای از مردم را جمع می‌کند و بعد او با دست خود به
شخص معینی اشاره می‌کند، با این ادعا که در واقع این قدرت خداست که او را
تعیین می‌کند.

۳. به جای اوراد بعد از فرائض نماز ذکر را می‌خواند: به ادعای این طریقت بعد از
فریضه نماز هیچ‌گونه تسبیح یا اوراد وجود ندارد مگر گفتن الله الله و جالب اینکه
وقتی کسی از شیخ می‌پرسد که چرا این‌گونه است، او در جواب می‌گوید: بلی، قبلاً

طریق

این گونه تسبیحات بعد از نماز و فرائض وجود داشت، ولی اکنون خدا به من الهام کرد که نباید آن را ادامه دهید و باید به جای آن خدا خدا را بگوییم.

ب) اعتقاد

۱. علامت ذکر دلالتی بر قبولی یا عدم قبولی: براساس عقیده شیخ مأمون، وقتی ذکر ما مورد قبول پروردگار واقع شود، باید علائمی در کنار آن هم وجود داشته باشد. یکی از علائم این است که نور از گردن ذاکرینی که ذکر خدا خدا را می خوانند دیده شود و آن هم وقتی است که خود شیخ مأمون یا وکیل او آن نور را صدا بزند؛ یعنی هنگامی که شیخ یا وکیلش آن نور را صدا بزند، حتماً آنهایی که ذکر آنها مورد قبول پروردگار است، نوری از گردنشان دیده می شود.

۲. توسل به ملائکه کراز و شیخ مأمون: براساس ادعای شیخ مأمون هر حاجتی که فرد می خواهد و یا هر استغفاری که می خواهد از طرف خدا قبول شود، باید به ملائکه ای به نام کراز متوسل شود. یعنی نمی توانیم مستقیماً هر حاجتی داریم به درگاه خدا دعا کنیم.

۳. یکی دیگر از اعتقادات آنها این است که برای کسانی که به مقامات پنجم رسیدند در هر شب یک میلیون بار ذکر می خوانند. اینان می توانند ارواحی را که در قبور مورد عذاب پروردگار هستند نجات دهند و یا از آنان دفاع کنند. بنابراین اگر مردم می خواهند ارواح خانواده خود را از عذاب الهی در قبر نجات بدهند، باید مبلغی به اندازه بیست و شش هزار روفیه برای سه شب به شیخ مأمون بپردازند.

۴. یکی دیگر از اعتقادات این گروه این است که هر کسی می خواهد از مرض و کسالت شفا پیدا کند، باید به شیخ مأمون و یا طیبی که از طرف او انتخاب شده باشد، متوسل شود و طیبی که منتخب شده است اگر می خواهد مردم را طبابت کند باید این کلمه را بخواند: «به برکت شیخ مأمون و مهدی این مرض شفا پیدا کند».

۵. شیخ مأمون خود را به عنوان امام مهدی معرفی می کند.

۶. ادعای دیگر او این است که او خود را به عنوان جاسوس (Jasus) و پدر همه مردم معرفی می کند.

چند ادعای باطل دیگر نیز از طرف شیخ مأمون در این طریقت وجود دارد که به همین

مقدار اکتفا می شود.

۴. نفوذ آن در آسیای شرقی

این طریقت دارای پیروان زیادی در بین مسلمین، خصوصاً در اندونزی، مالزی و سنگاپور است. در ابتدا نفوذ این طریقت تنها در کشور اندونزی بود، یعنی در سال ۱۹۵۵م تا ۱۹۶۰م در منطقه تنچونگ فوراً، سوماترا بارت اندونزی؛ ولی بعد از سفر شیخ مأمون به مالزی و سنگاپور در سال ۱۹۶۰م، این عقیده به آنجا رفت و این طریقت در بین نیروهای امنیتی سنگاپور مورد استقبال قرار گرفت. می‌توانیم تحلیل کنیم که چرا مردم در آن زمان خیلی زود این طریقت را قبول کردند و به آن معتقد شدند. در این زمینه به چند نکته اشاره می‌کنم:

۱. در نهایت عقیده این طریقت این است که نماز خواندن لازم نیست و کافی است تنها

ذکر بخوانیم.

۲. وقتی اهل این طریقت حاجتی دارند، مثلاً می‌خواهند خانه داشته باشند یا لباس بخرند، لازم نیست تلاش کنند و دعا کردن برای به دست آوردن همه چیز کافی است.

۳. برای دفاع از خود یا خانواده خود استفاده از آلات جنگ یا دفاع لازم نیست و تنها عمل کردن به طریق این طریقت کفایت می‌کند؛ زیرا با عمل کردن و اتباع از این طریقت هیچ نوع گلوله یا سلاحی نمی‌تواند به انسان ضرر برساند.

طرح

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی